

ग्रामीण पाणी पुरवठा कार्यक्रमाचा -
साध्या विहिरी, विधान विहिरी आणि नळ
गोजना यांची देखभाल व दुरुस्ती

महाराष्ट्र शासन

पाणी पुरवठा व स्वच्छता विभाग

निर्णय क्र.ग्रापापु-१०९८/ग.क्र.२११/पापु-०७.

अत्रालय, मुंबई - ४०० ०३२, दिनांक : १४ डिसेंबर, १९९८.

- संदर्भ - (१) शासन आदेश, ग्राम विकास विभाग, क्र.ग्रापापु-१०८५/सीआर-७८०३/३९,
दिनांक १७ नोव्हेंबर, १९८६.
- (२) शासन पत्र, ग्राम विकास विभाग, क्र.ग्रापापु-१०८५/सीआर-७८०३/३९,
दिनांक १७ नोव्हेंबर, १९८६.
- (३) शासन पत्र, ग्राम विकास विभाग, क्र.ग्रापापु-१०८९/सीआर-८९९९/३९,
दिनांक ५ जानेवारी, १९८९.
- (४) शासन निर्णय, ग्राम विकास विभाग, क्र.ग्रापापु-१०८७/सीआर-८५२३/३९,
दिनांक ३१ जानेवारी, १९८९.
- (५) शासन पत्र, ग्राम विकास विभाग, क्र.ग्रापापु-१०८९/सीआर-२६/३९-अ,
दिनांक २७ फेब्रुवारी, १९८९.
- (६) शासन पत्र, ग्राम विकास विभाग, क्र.ग्रापापु-१०८९/सीआर-६१/३९-अ,
दिनांक १२ फेब्रुवारी, १९९०.
- (७) शासन पत्र, ग्राम विकास विभाग, क्र.ग्रापापु-१०९०/सीआर-६७/३९-अ,
दिनांक ३ मार्च, १९९०.
- (८) शासन पत्र, ग्राम विकास विभाग, क्र.ग्रापापु-१०९०/सीआर-५३०/३९-अ,
दिनांक ५ फेब्रुवारी, १९९१.
- (९) शासन पत्र, ग्राम विकास विभाग, क्र.ग्रापापु-१०९१/सीआर-४७२/३९-अ,
दिनांक १६ एप्रिल, १९९१.
- (१०) शासन पत्र, ग्राम विकास विभाग, क्र.ग्रापापु-१०९१/सीआर-२०९/३९-अ,
दिनांक ३ मे, १९९१.
- (११) शासन परिपत्रक, ग्राम विकास व जलसंधारण विभाग, क्र.ग्रापापु-१०९३/
सीआर-८३१/३९-अ, दिनांक ११ जानेवारी, १९९४.
- (१२) शासन निर्णय, ग्राम विकास व जलसंधारण विभाग, क्र.ग्रापापु-१०९३/
सीआर-८१७/३९-अ, दिनांक ३३ मार्च, १९९४.
- (१३) शासन पत्र, ग्राम विकास व जलसंधारण विभाग, क्र.ग्रापापु-१०९४/
सीआर-८९३/३९-अ, दिनांक ७ जुलै, १९९४.
- (१४) शासन परिपत्रक, ग्राम विकास व जलसंधारण विभाग, क्र.ग्रापापु-१०९३/
सीआर-४४८/३९-अ, दिनांक १५ सप्टेंबर, १९९४.

- (१५) शासन निर्णय, ग्राम विकास व जलसंधारण विभाग, क्र.ग्रापापु-१०९३/
सीआर-४४८/३९-अ, दिनांक २७ सप्टेंबर, १९९४.
- (१६) शासन निर्णय, ग्राम विकास व जलसंधारण विभाग, क्र.ग्रापापु-१०९५/
सीआर-१०८२/३९-अ, दिनांक १ डिसेंबर, १९९५.
- (१७) शासन निर्णय, पाणी पुरवठा व स्वच्छता विभाग, क्र.ग्रापापु-१०९६/
३९-अ, दिनांक ९ जानेवारी, १९९६.
- (१८) शासन परिपत्रक, पाणी पुरवठा व स्वच्छता विभाग, क्र.ग्रापापु-१०९६/
सीआर-१२०७/पापु-०७, दिनांक २३ ऑगस्ट, १९९६.
- (१९) शासन निर्णय, पाणी पुरवठा व स्वच्छता विभाग, क्र.ग्रापापु-१०९६/
सीआर-१२५६/पापु-०७, दिनांक ११ ऑक्टोबर, १९९६.
- (२०) शासन निर्णय, पाणी पुरवठा व स्वच्छता विभाग, क्र.ग्रापापु-१०९६/
सीआर-१२८०/पापु-०७, दिनांक २८ नोव्हेंबर, १९९६.
- (२१) शासन निर्णय, पाणी पुरवठा व स्वच्छता विभाग, क्र.ग्रापापु-१०९८/
सीआर-१७६/पापु-०७, दिनांक २४ ऑगस्ट, १९९८.

प्रस्तावना :-

संदर्भाधीन अ.क्र.(१) वरिल आदेशानुसार, जिल्हा पातळीवर, ग्रामीण पाणी पुरवठा कार्यक्रमांतर्गत घेण्यात आलेल्या विविध पाणी पुरवठा योजनांच्या देखभाल व दुरुस्तीसाठी निधी आस्थापित करण्याचे आदेश काढण्यात आले होते. या निधीत जिल्हा परिषदेच्या प्रतिवर्षीच्या उत्पन्नापैकी विशिष्ट ब्रावीवरील एकूण उत्पन्नाच्या किमान २० टक्के रक्कम आणि सदर निधीसाठी शासन प्रतिवर्षी मंजुर करील ती रक्कम भरण्याचेहि आदेशित करण्यात आले आहे. पाणी पुरवठा योजनांच्या देखभाल व दुरुस्तीसाठी उक्त निधीतून द्यायच्या सहाय्याबाबत जिल्हा परिषदांनी परिस्थितीनुरूप नियमितपणे करावेत, अशा सूचना संदर्भाधीन अ.क्र.(२) वरील पत्रानुसार देण्यात आले आहेत. तदनंतरच्या कालावधीत पाणी पुरवठा योजनांच्या देखभाल व दुरुस्तीसाठी अधिक निधी उपलब्ध व्हाय व या निधीवर सर्वतोपरी ताण पडू नये म्हणून पाणी पट्टीची वसुली मोठ्या प्रमाणावर व्हावी यासाठी वेळोवेळी सूचना निर्गमित करण्यात आल्या आहेत. तसेच योजनांची देखभाल व दुरुस्ती योग्य प्रकारे व परिणामकारकरीत्या व्हावी यासाठी अनेक उपाययोजना करण्यात आल्या आहेत. कार्यान्वयन यंत्रणांच्या सोयीसाठी विषयाधीन सर्व सूचना एकत्रित करणे, शासनाच्या विचाराधीन होते.

निर्णय - संदर्भाधीन सर्व सूचना अधिकृतित करून हे एकत्रित आदेश काढण्यात येत आहे.

- (१) जिल्हास्तरीय देखभाल व दुरुस्ती निधीत राज्य शासनाकडून देण्यात येणा-या अनुदानात याद -
जिल्ह्यातील नळ योजना, विधण विहिरी व साध्या विहिरी या ग्रामीण पाणी पुरवठा योजनांची देखभाल व दुरुस्ती योग्य प्रकारे व वेळीच होण्यासाठी हातभार लागाय म्हणून प्रत्येक जिल्हास्तरावर देखभाल व दुरुस्ती निधी स्थापन करण्यात आला आहे, सदर निधीमध्ये राज्य शासनाकडून ग्रामीण पाणी पुरवठा कार्यक्रमाच्या राज्य तरतुदीच्या ५ टक्के निधी दरवर्षी देण्यात येत होता. राज्यातील योजनांची संख्या मोठ्या प्रमाणात वाढलेली असून योजनांच्या

(४) योजनांच्या देखभाल व दुरुस्तीची जबाबदारी :-

- अ) प्रादेशिक योजनांच्या बाबतीत ही जबाबदारी पिण्याच्या पाण्याच्या उद्भवणापासून ते पाणी वितरणाच्या टप्प्यापर्यंत जिल्हा परिषद किंवा महाराष्ट्र जीवन प्राधिकरण यांची राहिल तर पाणी वितरणाच्या टप्प्यापासून ते गावातर्गत पाणी पुरवठ्याची जबाबदारी संबंधीत ग्राम पंचायतीची राहिल.
- ब) स्वतंत्र नळ योजनेच्या बाबतीत तसेच विंशण विहिरी व साध्या विहिरीच्या देखभाल व दुरुस्तीची जबाबदारी संबंधीत ग्रामपंचायतीची राहिल.

(५) ग्राम पाणी पुरवठा कर्मचाऱ्यांचे प्रशिक्षण :- गावातील योजनेची दुरुस्ती वेळीच व स्थानिकरित्या व्हावी यासाठी ग्राम पंचायतीनी त्यांचेकडील २ कर्मचाऱ्यांना योजनेच्या देखभाल व दुरुस्तीचे प्रशिक्षण द्यावे.

(६) नियंत्रण :- जिल्हास्तरावरील देखभाल व दुरुस्ती निधीवर जिल्हा पाणी पुरवठा अधिकारी-याचे नियंत्रण राहिल. जिल्हातील सर्व पूर्ण झालेल्या पाणी पुरवठा योजनांची वक्तशीर व सुयोग्यरित्या देखभाल व्हावी, याबाबत जिल्हा पाणी पुरवठा समितीने दक्षता घ्यावी. यासाठी सर्व पूर्ण व कार्यान्वित झालेल्या पाणी पुरवठा योजनांबाबत समितीने आढावा घ्यावा व आवश्यकते नुसार त्यांच्या देखभाल व दुरुस्तीसाठी सूचनावजा शिफारशी कराव्यात असाच आढावा कार्यकारी समितीने त्यांच्या बैठकीत दरगहा घ्यावा.

(७) सर्वेक्षण :- शासनाने जनतेला पिण्याचे पाणी योग्य प्रमाणात व शुध्द स्वरुपात मिळावे म्हणून गावोगावी निरनिराळ्या प्रकारच्या पाणी पुरवठा योजना पूर्ण केलेल्या आहेत. या योजनांची विशेषत्वाने नळ पाणी पुरवठा योजनांची नियमित पहाणी करून वेळीच दुरुस्ती व देखभाल करण्यात येत नसल्यामुळे, सदर योजनांचा अपेक्षीत लाभ जनतेला मिळत नाही असे शासनाच्या निदर्शनास आले आहे. सर्व पाणी पुरवठा योजना सक्षम व चालू स्थितीत राहाव्यात म्हणून त्यांची नियमितरित्या तपासणी करून आवश्यकतेनुसार त्यांची वेळीच दुरुस्ती करणे आवश्यक आहे. याकरीता पूर्ण झालेल्या ग्रामीण पाणी पुरवठा योजनांचे सर्वेक्षण दरवर्षी ऑक्टोबर ते जानेवारी या कालावधीत करण्यात यावे व आवश्यकतेनुसार त्यांची वेळीच दुरुस्ती करण्याकरिता शासन परिपत्रक, ग्राम विकास व जलसंधारण विभाग, क्रमांक ग्रापापु-१०९३/सीआर-८३१/३९-अ, दिनांक ११ जानेवारी, १९९४ नुसार विहित करण्यात आलेल्या कार्यपध्दतीचे सोबत जोडलेल्या विवरणपत्र (१) प्रमाणे सर्व संबंधितांनी काटेकोर पालन करावे, तसेच उक्त सोबतच्या परिपत्रकासमेत विहित केलेल्या विविध प्रपत्रांमध्ये तपासणी अहवालाची आवश्यक माहिती मरुन संबंधित यंत्रणेकडे/अधिकाऱ्यांकडे नियमितपणे सादर करावी.

देखभाल व दुरुस्तीवर स्थानिक स्वराज्य संस्थाना मोठ्या प्रमाणात खर्च करावा लागतो व यासाठी जास्त प्रमाणात निधीची गरज भासते, जिल्हयातील पाणी पुरवठा योजनांची देखभाल व दुरुस्ती योग्य प्रकारे होण्यासाठी जिल्हास्तरावर अधिक निधी उपलब्ध रहावा, याकारिता शासनाने संदर्भित अ.क्र.१४ अन्वये असा निर्णय घेतला आहे की, ग्रामीण पाणी पुरवठा कार्यक्रमांतर्गत राज्य स्तरावर करण्यात येत असलेल्या प्राथमिक पाणी पुरवठा कार्यक्रम योजनांतर्गत तरतूदीच्या १० टक्के निधी जिल्हास्तरीय देखभाल व दुरुस्ती निधीत दरवर्षी देण्यात यावा, सदर निर्णयाची अंमलबजावणी सन १९९६-९७ या अर्थिक वर्षापासुन करण्यात यावी. याशिवाय, संदर्भाधीन अ.क्र. (४) वरील निर्णयानुसार केंद्रशासन पुरस्कृत यर्धित वेग पाणी पुरवठा कार्यक्रमाखाली मंजुर करण्यात येत असलेल्या अनुदानाच्या १० टक्के रक्कम प्रतिवर्षी उक्त निधीसाठी शासन जिल्हा परिषदांना उपलब्ध करील, मात्र त्याकरिता जिल्हा परिषदेचे मुख्य कार्यकारी अधिकारी हे यर्धित वेग पाणी पुरवठा कार्यक्रमांतर्गत उक्त निधीमध्ये जमा होणा-या रकमेचे लेखे स्वतंत्र ठेऊन त्यासंबंधीचे मागील वर्षाच्या खर्चाचे उपयोगिता प्रमाणपत्र केंद्र शासनाकडे पाठविण्याकरिता आताच्या पाणी पुरवठा व स्वच्छता विभागाकडे दरवर्षी ३० एप्रिल पूर्वी सादर करतील.

(२) जिल्हास्तरीय देखभाल व दुरुस्ती निधीत जिल्हा परिषदेने जमा करावयाची रक्कम :-
 वर उल्लेखित जिल्हास्तरीय देखभाल व दुरुस्ती निधीमध्ये केंद्र शासन व राज्य शासनाकडून काही प्रमाणात निधी दिला जातो व जिल्हा परिषदांनी त्याच्या प्रतिवर्षीच्या उत्पन्नापैकी विशिष्ट बाबींवरील एकूण उत्पन्नाच्या किमान २० टक्के रक्कम सदर निधीत टाकणे बंधनकारक करण्यात आलेले आहे. जिल्ह्यातील पाणी पुरवठा योजनांच्या देखभाल व दुरुस्तीसाठी जास्त प्रमाणात निधी उपलब्ध रहावा याकरिता सदर २० टक्के रक्कम देखभाल व दुरुस्ती निधीत भरण्यासाठी जिल्हा परिषदेचे एकूण उत्पन्न काळताना, एकूण उत्पन्नात पिण्याच्या पाण्यावरील पाणी पट्टी व त्याअनुषंगाने यसूल केलेल्या रकमेचा अंतर्भाव करू नये पिण्याच्या पाण्यावरील पाणी पट्टी व त्या अनुषंगाने जमा होणारी रक्कम वगळून जो उर्वरित निधी असेल त्याच्या ३० टक्के रक्कम जिल्हास्तरीय देखभाल व दुरुस्ती निधीत जमा करावी, त्याचप्रमाणे पिण्याच्या पाण्यासंबंधीतील पाणी पट्टी व त्या अनुषंगाने जमा होणारी संपूर्ण रक्कम व विधण विहिरीच्या देखभाल व दुरुस्तीकरिता ग्रामपंचायतीकडून वसूल करण्यात येणारी वर्गणी ही संपूर्ण रक्कम जिल्हास्तरीय देखभाल व दुरुस्ती निधीत जमा करावी.

(३) जिल्हातील प्रादेशिक नळ योजनांच्या बाबतीत पाणी पट्टीची ८० टक्के रक्कम जिल्हा परिषदेकडे व उर्वरित २० टक्के रक्कम ग्राम पंचायतीकडे तर स्वतंत्र योजनांच्या बाबतीत २० टक्के जिल्हापरिषदेकडे व ८० टक्के रक्कम ग्रामपंचायतीकडे योजनांच्या देखभाल व दुरुस्तीकरिता याबाबतच्या संबंधीत निधीत ठेवण्यात यावी. प्रादेशिक नळ योजनांच्या बाबतीत गाबला पाणी पुरवठा करणा-या टाकीजयळ स्वतंत्र मीटर बसवून, गावास विहित प्रमाणात पाणी पुरवठा केला जात आहे याची खात्री झाल्यावरच, जिल्हा परिषदेने संबंधित ग्राम पंचायतीकडून एकूण वार्षिक पाणीपट्टीच्या ८० टक्के रक्कम वसूल करावी. मात्र, मिटरनुसार गावास विहित प्रमाणापेक्षा कमी पाणी पुरवठा झाल्यास पाणीपट्टीची रक्कम ही ग्राम पंचायतीकडून त्या प्रमाणात कमी घेण्यात यावी.

(८) दुरुस्ती कामाना मंजूरी देण्याचे अधिकार :-

ग्रामीण पाणी पुरवठा योजनांच्या दुरुस्तीच्या कामाना प्रशासकीय नाच्यता देण्याचे अधिकार जिल्हा परिषदेच्या समित्या/अधिकारी यांना, महाराष्ट्र जिल्हा परिषदा व पंचायत समित्या लेखा संशिता, १९६८ नुसार, खाली निर्देशित्याप्रमाणे आहेत. त्यानुसार दुरुस्तीचा कार्यक्रम हाती घेण्यात यावा.

अ.क्र	जिल्हा परिषदेचे अधिकारी/समिती	खर्च मंजूरीची मर्यादा
०१.	उप अभियंता	रुपये २०,०००/-
०२.	कार्यकारी अभियंता	रुपये ५०,०००/-
०३.	मुख्य कार्यकारी अधिकारी	रुपये १,००,०००/-
०४.	विषय समित्यांचे सभापती	रुपये २,००,०००/-
०५.	विषय समिती	रुपये ३,५०,०००/-
०६.	स्थायी समिती	रुपये ५,००,०००/-
०७.	जिल्हा परिषद	रुपये ५,००,०००/-पेक्षा जास्त

(९) बंधित वेग पाणी पुरवठा कार्यक्रमाखालील पुर्ण झालेल्या अहस्तांरीत योजनांच्या दुरुस्ती वरील खर्च :-

केंद्र पुरस्कृत बंधित वेग पाणी पुरवठा कार्यक्रमाखाली पुर्ण करण्यात आलेल्या परंतु स्थानिक संस्थानी हस्तांतरीत करून न घेतलेल्या राज्यस्तरीय नळ योजनांची देखभाल व दुरुस्ती महाराष्ट्र जीवन प्राधिकरणाला करावी लागते. त्यासाठी प्राधिकरणाला शासन वेगळे अनुदान मंजूर करीत नाही. केंद्र पुरस्कृत बंधित वेग पाणी पुरवठा कार्यक्रमांतर्गत मागील लगतच्या आर्थिक वर्षाखेरपर्यंत प्रत्येक जिल्ह्यात पुर्ण करण्यात आलेल्या नळ योजनांच्या एकूण किंमतीच्या प्रमाणात उत्तम कार्यक्रमांतर्गत देखभाल व दुरुस्तीसाठी राखून ठेवलेल्या १० टक्के निधीचे नाटप सर्व जिल्हासाठी करण्यात येते. प्रत्येक जिल्हास देखभाल व दुरुस्ती निधीसाठी बंधित वेग पाणी पुरवठा कार्यक्रमांतर्गत अनुदानातून अनुज्ञेय असलेल्या रकमेतील उत्तम कार्यक्रमांतर्गत प्राधिकरणाने पुर्ण केलेल्या परंतु जिल्हा परिषद/ग्राम पंचायतींनी ताब्यात न घेतलेल्या नळ योजनांच्या किंमतीच्या प्रमाणात निधी प्राधिकरणाचा हिस्सा म्हणून प्राधिकरणास अनुज्ञेय राहिल. प्राधिकरणास अनुज्ञेय सदर अनुदान पुढील आदेश होईपावेतो संबंधित जिल्हा परिषदेच्या देखभाल व दुरुस्ती निधीत जमा करण्यासाठी जिल्हा परिषदेला वितरीत करण्यात यावे. जिल्हा परिषदेच्या देखभाल व दुरुस्ती निधीत जमा झाल्यावर, प्राधिकरणास अनुज्ञेय असलेली रकम संबंधित जिल्हाच्या अधिसूचक अभियंत्याकडे वर्ग करण्यात यावी. अधिसूचक अभियंत्यांनी सदर रकम स्वतंत्र खात्यात जमा करून तिचा विनियोग बंधित वेग पाणी पुरवठा कार्यक्रमाखाली पुर्ण केलेल्या व प्राधिकरण चालपीत असलेल्या अहस्तांतरीत पुर्ण योजनांच्या देखभाल व दुरुस्तीवरच करावा.

देखभाल व दुरुस्ती निधीत बंधित वेग पाणी पुरवठा कार्यक्रमाखाली देण्यात येणारे अनुदान जमा करण्यात आलेल्या रकमेतून प्राधिकरणाने सदर कार्यक्रमाखाली पुर्ण केलेल्या परंतु स्थानिक संस्थानी ताब्यात न घेतल्या योजनांच्या देखभाल व दुरुस्तीसाठी प्राधिकरणाकडे

नों करण्याबाबतचे सदर आदेश महाराष्ट्र जिल्हा परिषदा व पंचायत समित्या अधिनियम, १९६१ च्या कलम २६१ (१) खाली देण्यात आले आहेत.

(१०) नळ योजनांची विशेष दुरुस्ती व पुनर्वसन यांत अंतर्भूत होणारी कामे :-

(अ) नळ योजनांची विशेष दुरुस्ती यात योजनेतील निकामी/नादुरुस्त झालेले पंपिंग मशिनरी बदलणे/दुरुस्त करणे किंवा योग्य त्या क्षमतेची पंपिंग मशिनरी बसविणे, ऊर्ध्वनलिका/गुरुत्वनलिका इत्यादीमधील निकामी झालेली/फुटलेली पाईपलाईन बदलणे किंवा पुरेसा पाणी पुरवठा होण्याच्या दृष्टीकोनातून योग्य व्यासाची पाईप लाईन टाकणे, साठवण टाकीची गळती दुरुस्ती करणे किंवा साठवण टाकीचे बळकटीकरण करणे किंवा योग्य दबाबाने/पुरेसा पाणी पुरवठा होण्यासाठी नवीन साठवण टाकी बांधणे, वितरण व्यवस्थेतील निकामी झालेली पाईप बदलणे किंवा मोठ्या व्यासाचे पाईप टाकणे किंवा ज्या ठिकाणी वितरण व्यवस्था नाही, त्या ठिकाणी वितरण व्यवस्था टाकणे, उद्भव्याचे पाणी कमी झाल्यास उद्भव्याची खोली वाढविणे किंवा इनवेल (उभे/आडवे) होअर घेवून, उद्भव्यातील पाण्याचे प्रमाण वाढविणे किंवा नवीन उद्भव्य आवश्यक उपायांसह हाती घेणे, वितरण व्यवस्थेतील नळ कोंडाळी दुरुस्त करणे किंवा नवीन नळ कोंडाळी बांधणे, ज्या ठिकाणी विद्युत दाबाची अडचण असेल त्या ठिकाणी स्वतंत्र ट्रान्सफॉर्मर बसविणे इत्यादी कामे मोडतील. नळयोजनेचे पुनर्वसन करणे यात जुन्या योजनेतील काही उपाये नादुरुस्त झाल्यामुळे त्यांची दुरुस्ती करणे किंवा नवीन उपाये घेऊन, योजना सक्षमपणे कार्यान्वित करणे इत्यादींचा समावेश होईल.

(ब) विशेष दुरुस्ती व पुनर्वसन करण्याकरिता करावयाची कार्यवाही :-

- (१) शासन निर्णय, ग्राम विकास व जलसंधारण विभाग क्र. ग्रापापु-१०९३/सीआर-८३१/३१-अ, दिनांक ११ जानेवारी, १९९४ अन्वये जिल्हातील सर्व पुर्ण व कार्यान्वित पाणी पुरवठा साधनांचे नियमित सर्वेक्षण करण्याबाबतचे आदेश दिलेले आहेत. सदर सर्वेक्षण दरवर्षी सर्वसाधारणपणे ऑक्टोबर महिन्यात करावयाचे असून, सर्वेक्षणातील माहितीच्या आधारे सोपतच्या प्रपत्र १:४, १:५ व १:६ मधील माहितीचा विचार करून कोणकोणत्या गावात/वाड्यात अस्तित्वात असलेल्या नळ योजनांची दुरुस्ती करून पाणी पुरवठा चालू करता येईल हे मुख्य कार्यकारी अधिकारी, जिल्हा परिषद, यांनी कार्यकारी अभियंता, महाराष्ट्र जीवन प्राधिकरण यांच्याशी विचार विनिमय करून ठरवावे.
- (२) त्यानंतर ज्या गावात/वाड्यात नळ योजनांची विशेष दुरुस्ती या पुनर्वसन करावयाचे आहे, त्याचा वार्षिक कृती आराखडा तयार करून त्यास जिल्हा पाणी पुरवठा समितीची मान्यता घेण्यात यावी.
- (३) प्रथमतः नळ योजनांची विशेष दुरुस्ती / पुनर्वसन जिल्हा देखभाल व दुरुस्ती निधीतून घेता येईल किंवा कसे हे पडताळून पाहण्यात यावे व जिल्हा देखभाल व दुरुस्ती निधीत, निधी उपलब्ध असल्यास त्यातून कामे घेण्यात यावीत.
- (४) जिल्हा देखभाल व दुरुस्ती निधीतून जेवढ्या नळ योजनांची विशेष दुरुस्ती/पुनर्वसन करणे शक्य आहे, त्याचे नियोजन केल्यानंतर इतर नळ योजनांची विशेष दुरुस्ती या पुनर्वसनाचे प्रस्ताव मुख्य कार्यकारी अधिकारी, जिल्हा परिषद यांनी प्रशासकीय गान्धतेसाठी विहित रक्षण प्राविका-याकडे पाठवावेत, अशा प्रकारे प्रस्ताव पाठविताना सदर काम जिल्हा देखभाल व दुरुस्ती निधीतून घेणे जिल्हा परिषदेला निधी अभावी

शक्य नाही व कामाचा अंतर्भाव टंचाई कृती आराखड्यात करण्यात आलेला नाही, असे प्रमाणपत्र सोबतच्या प्रपत्र २ प्रमाणे प्रस्तावासोबत जोडावे. संबंधित सक्षम प्राधिका-याने जिल्हा देखभाल व दुरुस्ती निधीत सर्व मार्गांनी उपलब्ध होणारा निधी, त्यातून करावयाची कामे, त्यांचा अंदाजित खर्च व टंचाई निवारण यासाठी उपलब्ध निधी यानघून सदर कामे घेण्यास याव नाही, याची सविस्तर माहिती घेतल्यानंतर व याची खात्री पटवुन घेतल्यानंतर अशा दुरुस्तीच्या/पुनर्वसनाच्या अंदाजपत्रकांना प्रशासकीय मान्यता द्यावी.

(क) प्रस्ताव मंजूर करण्यासाठी पूर्तता करावयाच्या बाबी :-

नळ योजनांची विशेष दुरुस्ती वा पुनर्वसनाचे प्रस्ताव मंजूर करताना प्रस्तावासोबत खालील मुद्यांची पूर्तता झालेली आहे, किंवा कसे याकडे संबंधितांनी विशेष लक्ष द्यावे.

- (१) संबंधित उपअभियंता, राणी पुरवट: उपविभाग, जिल्हा परिषद/महाराष्ट्र जीवन प्राधिकरण बांधकाम उपविभाग यांनी स्वतः निरीक्षण करून द्यावयाचा स्थळ निरीक्षण अहवाल विशेष दुरुस्तीची/पुनर्वसनाची सविस्तर अंदाजपत्रके (प्रस्तावातील प्रस्तावित खर्च याजवी आहे किंवा कसे याबाबतची खात्री अंदाजपत्रकाची पडताळणी करून करणे आवश्यक आहे.)
- (२) विशेष दुरुस्ती वा पुनर्वसन कोणत्या परिस्थितीमुळे उदभवले त्याची कारणनिर्माणा देण्यात यावी. उदा. कामाच्या अमलबजावणीमध्ये उणीवा होत्या किंवा कसे, योजनेच्या व्यवस्थापनेत ऱ्हासगर्जिपणा इत्यादी.
- (३) अशा प्रकारे विशेष दुरुस्ती किंवा योजनांचे पुनर्वसन करताना त्यावरील खर्च जिल्हा देखभाल व दुरुस्ती निधीतून करता येईल किंवा कसे, याबाबत सदर निधीतील शिल्लक रकमेच्या तपशिलासह स्पष्ट अभिप्राय देण्यात यावे.
- (४) योजनेच्या विशेष दुरुस्तीचे काम टंचाई निवारण निधीतून घेण्यास याव नाही/टंचाई कृती आराखड्यात अंतर्भूत नाही.

(ड) प्रस्तावास प्रशासकीय मंजूरी देणारे सक्षम प्राधिकारी व काम करणा-या यंत्रणा :-

नळ योजनांची विशेष दुरुस्ती/पुनर्वसनाबाबत प्रशासकीय मंजूरी देण्याचे अधिकार व कामे करणा-या यंत्रणा यांचा तपशिल सोबतच्या प्रपत्र ३ मध्ये देण्यात आलेला आहे. त्यानुसार कार्यसाठी करण्यात यावी.

(ई) नळ योजनांची विशेष दुरुस्ती व पुनर्वसन यावर करावयाचा खर्च :-

वरील प्रमाणे नळ योजनांची विशेष दुरुस्ती वा पुनर्वसन यावर होणारा खर्च हा जिल्हा-कडे उपलब्ध असलेल्या ग्रामीण राज्ययोजनातर्गत नळ योजनेकरिता उपलब्ध असलेल्या तरतूदीतून करण्यात यावा व तो त्यावर्षी जिल्हाकडे नळ योजनेसाठी उपलब्ध असलेल्या तरतूदीच्या २० टक्के पेक्षा जास्त असू नये, याची दक्षता घ्यावी.

(११) नळ योजनेसाठी जावा स्टॅम्पाय विद्युतपंप खरेदी करण्याबाबत :-

शक्य नाही व कामाचा अंतर्भाव टंचाई कृती आराखड्यात करण्यात आलेला नाही, असे प्रमाणपत्र सोबतच्या प्रपत्र २ प्रमाणे प्रस्तायासोबत जोडावे. संबंधित सक्षम प्राधिका-याने जिल्हा देखभाल व दुरुस्ती निधीत सर्व मार्गांनी उपलब्ध होणारा निधी, त्यातून करावयाची कामे, त्याचा अंदाजित खर्च व टंचाई निवारण यासाठी उपलब्ध निधी यामधून सदर कामे घेण्यास याव नाही, याची सविस्तर माहिती घेतल्यानंतर व याची खात्री पटवून घेतल्यानंतर अशा दुरुस्तीच्या/पुनर्वसनाच्या अंदाजपत्रकांना प्रशासकीय मान्यता द्यावी.

(क) प्रस्ताव मंजूर करण्यासाठी पूर्तता करावयाच्या बाबी :-

नळ योजनांची विशेष दुरुस्ती वा पुनर्वसनाचे प्रस्ताव मंजूर करताना प्रस्तायासोबत खालील मुद्यांची पूर्तता झालेली आहे, किंवा कसे याकडे संबंधितांनी विशेष लक्ष द्यावे.

- (१) संबंधित उपअभियंता पाणी पुरवठा उपविभाग, जिल्हा परिषद/महाराष्ट्र जीपन प्राधिकरण बांधकाम उपविभाग यांनी स्वतः निरीक्षण करून द्यावयाचा स्थळ निरीक्षण अहवाल.
- (२) विशेष दुरुस्तीची/पुनर्वसनाची सविस्तर अंदाजपत्रके (प्रस्तायातील प्रस्तावित खर्च याजवी आहे किंवा कसे याबाबतची खात्री अंदाजपत्रकाची पडताळणी करून करणे आवश्यक आहे.)
- (३) विशेष दुरुस्ती वा पुनर्वसन कोणत्या परिस्थितीमुळे उद्भवले त्याची कारणमिमांसा देण्यात यावी. उदा. कामाच्या अंमलबजावणीमध्ये उणीवा होत्या किंवा कसे, योजनेच्या व्यवस्थापनेत हलगर्जीपणा इत्यादी.
- (४) अशा प्रकारे विशेष दुरुस्ती किंवा योजनांचे पुनर्वसन करताना त्यावरील खर्च जिल्हा देखभाल व दुरुस्ती निधीतून करता येईल किंवा कसे, याबाबत सदर निधीतील शिल्लक रकमेच्या तपशिलासह स्पष्ट अभिप्राय देण्यात यावे.
- (५) योजनेच्या विशेष दुरुस्तीचे काम टंचाई निवारण निधीतून घेण्यास याव नाही/टंचाई कृती आराखड्यात अंतर्भूत नाही.

(ठ) प्रस्तावास प्रशासकीय मंजूरी देणारे सक्षम प्राधिकारी व कामं करणा-या यंत्रणा :-

नळ योजनांची विशेष दुरुस्ती/पुनर्वसनाबाबत प्रशासकीय मंजूरी देण्याचे अधिकार व कामे करणा-या यंत्रणा यांचा तपशिल सोबतच्या प्रपत्र ३ मध्ये देण्यात आलेला आहे. त्यानुसार कार्यवाही करण्यात यावी.

(ई) नळ योजनांची विशेष दुरुस्ती व पुनर्वसन यावर करावयाचा खर्च :-

वरील प्रमाणे नळ योजनांची विशेष दुरुस्ती वा पुनर्वसन यावर होणारा खर्च हा जिल्हा-कडे उपलब्ध असलेल्या ग्रामीण राज्ययोजनांतर्गत नळ योजनेकरिता उपलब्ध असलेल्या तरतूदीतून करण्यात यावा व तो त्यापैकी जिल्हाकडे नळ योजनांसाठी उपलब्ध असलेल्या तरतूदीच्या २० टक्के पेक्षा जास्त असू नये, याची दखता घ्यावी.

(११) नळ योजनांसाठी जादा स्टॅम्पाय विद्युतपंप खरेदी करण्याबाबत :-

नळ योजनावर मर्यादित आलेले विद्युत पंप-नादुरुस्त झाल्यामुळे योजना प्रदीर्घ कालावधीपर्यंत बंद पडते. परिणामी लाखां रूपये खर्चून कार्यान्वित केलेल्या योजनातून ग्रामस्थांना नियमितपणे लाभ (पाणी) मिळू शकत नाही. सध्या नळ योजनापरील विद्युत पंप नादुरुस्त झाल्यास सदर पंप दुरुस्त करी पर्यंत ग्रामस्थांना दैनंदिन पाणी पुरवठ्यात खंड पडू नये म्हणून जिल्हा परिषदांनी, जिल्हा स्तरावरील देखभाल व दुरुस्ती निधीतून वेगवेगळ्या आवश्यकता अन्वयासाठीचे सुमारे १० ते १५ विद्युत पंप विकत घेऊन देवावेत. एखाद्या गावातील नळ योजनेचा विद्युत पंप नादुरुस्त झाल्यास, ग्रामस्थांच्या पाणी पुरवठ्यात खंड पडू नये म्हणून जावा खरेदी केलेल्या पंपातील योग्य पंप त्या नळ योजनेवर बसवावा. नादुरुस्त झालेला/काढून घेतलेला विद्युत पंप सत्वर दुरुस्त करून घ्यावा व आवश्यकतेनुसार इतरत्र वापरण्यासाठी स्टॅंडबाय पंपसाठीच देवावा असे शासनाचे आदेश आहेत.

१२) नळ योजनांच्या विद्युत मोटारीवर रोबोट बसविणे :-

ग्रामीण पाणी पुरवठा कार्यक्रमाखाली कार्यान्वित केलेल्या नळ योजनांच्या विद्युत मोटारी वजिच्या कमी अधिक दांबांमुळे जळून जाऊ नयेत आणि त्या चालविण्यासाठी खास पंप ऑपररेटरची नियुक्ती करावी लागू नये व परिणामी परिरक्षणाच्या खर्चात बचत व्हावी, या उद्देशाने राज्यातील काही नळ योजनांच्या विद्युत मोटारीवर जीवन प्राधिकरणाने रोबोटयंत्र बसविले आहे. सदर यंत्रे उत्तम प्रकारे काम देत असून त्यामुळे योजनांवरील विद्युत मोटारी नादुरुस्त होण्याचे प्रमाणही कमी झाले आहे. य खर्चातही बचत झाली आहे. असे निदर्शास आले आहे. सध्या जिल्हा परिषदांनी जिल्हा देखभाल व दुरुस्ती निधीतून जीवन प्राधिकरणाच्या अधिका-यांच्या सल्ल्याने काही रोबोट यंत्रे खरेदी करून जिल्हातील नळ योजनांच्या मोटारीवर बसवून घ्यावीत

(१३) योजनांची देखभाल व दुरुस्ती व व्यवस्थापन खाजगी यंत्रणा/कंत्राटदार यांचेकडून करून घेण्यास मुभा -

(अ) ग्रामीण नळ पाणी पुरवठा योजना पूर्ण झाल्यानंतर व यशस्वी चाचणी विल्यानंतर योजना एका गावाची असल्यास संबंधित ग्राम पंचायतीकडे व ती दोन वा त्यापेक्षा जास्त गावांची असल्यास संबंधित जिल्हा परिषदेकडे पुढील देखभाल दुरुस्ती व व्यवस्थापनासाठी सोपविली जाते व तशी कायदात तरतूदही करण्यात आलेली आहे. मात्र शासनाच्या असे निर्देशनास आले आहे की, अनेक स्थानिक स्वराज्य संस्था या योजनांची देखभाल, दुरुस्ती व व्यवस्थापन योग्य प्रकारे करीत नाहीत. या संदर्भात संबंधित स्थानिक संस्थांकडे योजना चालविण्यासाठी कुशल व अनुभवी कर्मचारी नसल्याचे कारण सांगण्यात येते. त्याचप्रमाणे स्थानिक जनतेकडून योग्य प्रमाणात पाणी पट्टी वसूल करून त्यातून योजनेची देखभाल व दुरुस्ती व व्यवस्थापन करणे ब-याच स्थानिक संस्थांना ज्ञेय नसून नाही असेही दिसून आलेले आहे. सदर बाब लक्षात घेऊन स्थानिक संस्थांना संबंधित नळ पाणी पुरवठा योजनेची देखभाल व दुरुस्ती व व्यवस्थापन खाजगी यंत्रणा/कंत्राटदार यांचेकडून करून घ्यावयाची झाल्यास तशी मुभा खालील अटीना अधीन राहून देता येईल.

(१) योजना खाजगी यंत्रणा किंवा कंत्राटदाराकडे सोपविण्यासाठी संबंधित स्थानिक संस्थेच्या प्रशासकीय प्रमुखाने त्याबाबतचे करारपत्र करावे.

- (२) करारपत्रात कोणत्या बार्बीची जबाबदारी, किती कालावधीसाठी व कोणत्या अटीस अधीन राहून खाजगी संस्थेकडे या कंत्राटदाराकडे देण्यात आलेली आहे याचा स्पष्ट उल्लेख असावा.
- (३) योजना घालविण्यासाठी लागणा-या खर्चाचा कोणताही अतिरिक्त भार शासनावर पडणार नाही याची दक्षता घेण्यात यावी.

(ब) योजनांच्या देखभाल दुरुस्ती व व्यवस्थापनाची जबाबदारी माजी सैनिकांच्या संस्थाकडे सोपविणे :-

जर स्थानिक स्तरावर माजी सैनिकांच्या संस्था या माजी सैनिक योजनेच्या देखभाल, दुरुस्ती व व्यवस्थापनाचे काम करण्यास तयार असतील तर, त्यांना वरील अटीच्या अधीन राहून योजना देखभाल, दुरुस्ती व व्यवस्थापनेसाठी प्राधान्य देण्यात यावे.

(क) देखभाल, दुरुस्ती करीता स्वतंत्र अर्थसंकल्प करणे :-

योजनांच्या देखभाल दुरुस्ती करीता पंचायत राज संस्था त्यांच्या अर्थसंकल्पात कोट्युत्तमाने रक्कम दाखवितात, मात्र देखभाल व दुरुस्ती करीता वेगळा अर्थसंकल्प सादर करीत नाहीत. पाणी पुरवठा योजनांच्या देखभाल, दुरुस्ती व व्यवस्थापनासाठी पुरेसा निधी उपलब्ध व्हावा व याकडे लक्ष देता यावे यासाठी योजनांच्या देखभाल व दुरुस्ती करीता योजनांनिहाय सविस्तर अर्थसंकल्प तयार करण्यात यावा.

(१४) ग्राम पंचायत पाणी पुरवठा निधी :-

महाराष्ट्र ग्राम पंचायत पाणी पुरवठा निधी, नियम १९९७, मधील तरतुदीनुसार, प्रत्येक ग्राम पंचायतीने "ग्राम पंचायत पाणी पुरवठा निधी", ग्रामस्तरावर स्थापन करावयाचा असून, त्या निधीमध्ये खालील निधींचा समावेश असेल.

- (अ) मुंबई ग्रामपंचायत (सुधारणा) अधिनियम, १९९६, अस्तित्वात येण्यापूर्वी ग्रामसेवायोजन निधीमधील शिल्लक असलेली रक्कम.
- (ब) कलम १३१ च्या उप कलम (१) अन्वये ग्रामपंचायतीला दरवर्षी मिळणा-या एकूण जमिन महसूल अनुदानापूर्वी ३५ टक्के रक्कम.
- (क) कलम १२४ च्या पोट कलम (१) आणि खंड आठ व सारा अन्वये सर्वसाधारण तसेच विशेष दरानुसार जमा झालेली पाणी पट्टीची रक्कम.
- (ड) घरगुती (खाजगी) व अन्य यापरासाठी पुरविण्यात आलेल्या खाजगी नळजोडणीसाठी जमा झालेली ठेव रक्कम.

या निधीची माहिती सोबतच्या प्रपत्र क्र.४:६ मध्ये ठेवण्यात यावी.

उक्त निधीतील रक्कम कुशी व उद्योग वगळून घरगुती पाणी पुरवठा व जनावरांसाठी पाणी पुरवठ्याच्या योजनांच्या देखभाल व दुरुस्तीसाठीच वापरण्यात यावी.

(१५) ग्रामीण नळ योजनांच्या देखभाल-दुरुस्तीसाठी वाहन खरेदी व कर्मचा-यांच्या नेमणुका :-

जिल्हा परिषदाकडे असलेल्या देखभाल व दुरुस्ती निधीतून देखभाल व दुरुस्तीसाठी वाहन खरेदी करण्यास व कर्मचा-यांच्या नेमणूका करण्यास जिल्हा परिषदा सक्षम आहेत. त्यासाठी शासनाची पूर्वागुमती घेण्याची आवश्यकता नाही. तसेच, एका गावाच्या नळ योजनेची

देखनाल व दुरस्ती करण्यासाठी ग्राम पंचायत पाणी पुरवठा निधीतून कर्मचा-यांच्या नेमणुका करण्यास ग्राम पंचायती सक्षम आहेत, त्यासाठी शासनाची पुर्वानुमती घेण्याची आवश्यकता नाही.

(१६) पाणी पट्टी - ग्रामीण पाणी पुरवठा योजनांच्या देखभाल व दुरुस्तीसाठी अधिक प्रमाणात निधी उपलब्ध व्हावा यासाठी पाणी पट्टीचे प्रमाण वाढविणे आवश्यक आहे. ग्रामीण नळ योजना पूर्ण होऊन ताब्यात घेतल्यावर, खाजगी नळ जोडण्या देण्याकरीता ग्राम पंचायतीने अवलंबयसाठी कार्यपध्दती व नियम, सार्वजनिक/खाजगी पाणीपट्टीचे दर, सार्वजनिक नळ कोठाच्याच गंदावर करणा-यांवर करावयाची दंडात्मक कार्यवाही, खाजगी नळ धारकाची नमुना नोंदवही, खाजगी नळ जोडणीच्या अर्जाचा नमुना इत्यादी बाबी विहित करण्यात आल्या असून, त्या सोबतच्या प्रपत्र - (४) मध्ये निर्देशित्यात आल्या आहेत. त्या अनुषंगाने खाजगी नळजोडण्या देताना आवश्यक कार्यवाही करण्याबाबतचे निर्देश सर्व जिल्हा परिषदांच्या मुख्य कार्यकारी अधिका-यानी जिल्ह्यातील सर्व ग्रामपंचायतीना द्यावेत. तसेच वसुलीचे प्रमाण वाढविण्याचे दृष्टीने खालील प्रमाणे उपाययोजना करण्यात याव्यात.

(अ) स्थानिक जनतेने पाणी पट्टी नियमित भरावी या हेतूने लोकशिक्षण देऊन जनतेची मानसिक तयारी करणे आवश्यक आहे. शेती, कारखाने इत्यादिमधून रोख उत्पन्न वैयक्तिकरित्या मिळत असल्यामुळे, त्यासाठी अधिक दराने पैसा मोजून पाणी विकत घेण्याची तयारी असते. पिण्याच्या पाण्याच्या बाबतीत मात्र अत्यल्प विहित पाणी पट्टी सुध्दा भरली जात नाही वस्तुतः शुध्द व पुरेशा पाण्यामुळे आरोग्य टिकून राहून वैद्यकीय खर्चात बचत होते. तसेच पाण्याकरीता कराव्या लागणा-या वगदणीअभावी श्रम वाचतात. परिणामी, तोच वेळ अन्य कामासाठी उपयोगात आणून कुटुंबाच्या उत्पन्नात याढ करता येते. याबाबी लक्षात घेता, अल्पशी पाणी पट्टी भरणे आपले कर्तव्य आहे ही भावना लोकशिक्षणातून जनमानसात रुजविणे आवश्यक आहे. यासाठी खालीलप्रमाणे कार्यवाही करण्यात यावी :-

(१) दुरधित्रपाणी, रेंडिओ, पृत्तपत्रे इत्यादी प्रसिध्द माध्यमातून जनतेला पाणीपट्टी नियमितपणे भरण्याबाबत जन शिक्षण देण्यात यावे. तसेच सभा, शिबिरे, मेळावे यातूनही ही बाब नियमितपणे जनतेच्या मनावर बिबवण्यात यावी.

(२) जनशिक्षणाकरिता स्वयंसेवी संस्था, लोकप्रतिनिधी यांचा सक्रीय सहभाग घेऊन याकामी प्रयत्न करावेत.

(ब) वरील प्रमाणे जनशिक्षणासाठी प्रयत्न करण्याबरोबर पाणीपट्टी व भरणा-या व्यक्तींवर कायद्यानुसार वेळेवर परिणामकारक कार्यवाही देखील करणे अत्यावश्यक आहे. सध्या गावक-यांनी पाणी पट्टी न दिल्यास व त्यापोटी थकबाकी असल्यास थकबाकीदारांवर सबधित ग्रामपंचायतीचे सचिव अर्थात ग्रामसेवक यांच्या स्वाक्षरीने कारणे दाखवा नोंदीस बजावण्याबाबतची व थकबाकी वसूल करण्याच्या दृष्टीने योग्य ती सक्तीची कार्यवाही करण्याबाबतची तरतूद मुंबई ग्रामपंचायत (थकबाकी वसुली) नियम, १९६०, मध्ये करण्यात आली आहे. त्यानुसार सर्व ग्रासेवकांनी पाणीपट्टी वसुली संदर्भात बजावण्यात येणा-या कारणे दाखवा नोंदीसा स्वतःच्या स्वाक्षरीने सर्व थकबाकीदारांवर वेळेवर बजाविणे अनिवार्य आहे. या तरतूदीच्या अनुषंगाने सर्व ग्रामपंचायतीच्या ग्रामसेवकांना सर्व पाणीपट्टी थकबाकीदारांवर

कोणताही अपवाद न ठेवता वेळेवर नोटीसा बजाविण्याबाबत सूचना देण्यात याव्यात, अशा कारणे दाखवा नोटीसा देण्यापुर्वी, संबंधित ग्रामसेवकाने सदर बाब ग्रामपंचायतीच्याहि निदर्शनास आणून घ्यावी व ग्रामपंचायतीच्या सदस्यांना देखील थकबाकीदारांकडून पाणीपट्टी वसूल करण्याकामी आवश्यक तसा पालपुरावा करण्याविषयी विनंती करावी, सर्व गट विकास अधिकार्यांनी त्यांच्या पंचायत समिती क्षेत्रातील ग्रामपंचायतीमध्ये सर्व पाणी पट्टी थकबाकीदारांना संबंधित ग्रामसेवकांकडून वेळेवर नोटीसा देण्यात आल्या/येत आहेत याचा नियमित आढावा घ्यावा.

(क) ग्रामपंचायत स्तरावर स्वतंत्र ग्राम पंचायत पाणी पुरवठा निधी स्थापन करण्यात आलेल्या असल्यामुळे नळ योजनांच्या पाणीपट्टीच्या वसूलीकरिता, स्वतंत्र पापती पुस्तक ठेवण्यात यावे व त्या पापती पुस्तकावर वसूल करण्यात आलेल्या पाणी पट्टीची रक्कम ग्रामपंचायत पाणी पुरवठा निधीत टाकून तिचा स्वतंत्र हिशेब ठेवण्यात यावा.

(ड) प्रादेशिक नळ योजनांच्या संदर्भात संबंधित ग्रामपंचायतीने पाणी पट्टी पोटी जिल्हा परिषदेला किती रक्कम द्यावयाची आहे याचे पत्र जिल्हा परिषदेकडून ग्रामपंचायतीला वेळीच दिले जात नाही. त्यामुळे संबंधित ग्रामपंचायतीस याची कल्पना नसते, तरी यापुढे सर्व नळ पाणी पुरवठा योजनांचे संदर्भात संबंधित ग्रामपंचायतीने पाणीपट्टीपोटी किती रक्कम जिल्हा परिषदेला भरावयाची आहे, याबाबतचे सूचना पत्र जिल्हा परिषदेने ग्रामपंचायतीला नियमितरित्या देणे बंधनकारक करण्यात येत आहे.

त्याचप्रमाणे, जिल्हा परिषदाने नळ योजनांच्या बाबतीत पाणीपट्टी वसूलीचे प्रमाण व उद्दीष्ट ग्रामपंचायतीला ठरवून द्यावे, जिल्हा परिषदेने ठरवून दिल्याप्रमाणे, पाणीपट्टी वसूल केली जाईल याबाबत संबंधित ग्राम पंचायतीच्या सरपंचाने योग्य तो पुढाकार घ्यावा.

(इ) संदर्भाधीन अ.क्र.(२५) अन्वये असे आदेशित करण्यात आले आहे की, ज्या तयार नळ पाणी पुरवठा योजना, ग्रामपंचायती/जिल्हा परिषदा ह्या देखभाल व व्यवस्थापनासाठी महाराष्ट्र जीवन प्राधिकरणाकडून हस्तांतरीत करून घेत नाहीत अशा अहस्तांतरीत योजनांवर महाराष्ट्र जीवन प्राधिकरणाकडून जो देखभाल व दुरुस्तीवर खर्च करण्यात येतो त्या योजनांच्या बाबतीत परिच्छेद १ मध्ये नमुद केल्याप्रमाणे जिल्हा परिषदांना देव्य ठरणा-या अनुदानातून अहस्तांतरीत योजनांच्या देखभाल व दुरुस्ती पोटी त्या विशिष्ट जिल्हापरिषदेच्या एकूण देव्य ठरणा-या अनुदानातून २० टक्के इतकी रक्कम शासन स्तरावर वळती करून ती थेट महाराष्ट्र जीवन प्राधिकरणास द्यावयाची आहे. त्यासाठी महाराष्ट्र जीवन प्राधिकरणाने अशा अहस्तांतरीत योजनांच्या तपशिल आणि अशा अहस्तांतरीत योजनांवरिल थकबाकीचा तपशिल या त्या वर्षाच्या ऑक्टोबर महिन्याअखेर संबंधित जिल्हा परिषदेच्या मुख्य लेखा व वित्त अधिकारी

यांच्याकडून प्रमाणीत करून पुढील वर्षाच्या जानेवारीमध्ये शासनाकडे यजातीसाठी सादर करावयाचा आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल आदेशानुसार व नावाने,

(र. न. देशमुख)
उपसचिव, महाराष्ट्र शासन

प्रति,

१. विभागीय आयुक्त, (सर्व)
२. अपर मुख्य सचिव, पाणी पुरवठा व स्वच्छता विभाग, मंत्रालय, मुंबई.
३. सर्व जिल्हा परिषदांचे मुख्य कार्यकारी अधिकारी.
४. सदस्य सचिव, महाराष्ट्र जीवन प्राधिकरण, एक्सप्रेस टॉवर्स, मुंबई.
५. मुख्य अभियंता, महाराष्ट्र जीवन प्राधिकरण, (सर्व)
६. अधीक्षक अभियंता, महाराष्ट्र जीवन प्राधिकरण, (सर्व)
७. कार्यकारी अभियंता, महाराष्ट्र जीवन प्राधिकरण, (सर्व)
८. कार्यकारी अभियंता, पाणी पुरवठा विभाग, जिल्हा परिषद, (सर्व)
९. उप अभियंता, पाणी पुरवठा व स्वच्छता उप विभाग, जिल्हा परिषद, (सर्व)
१०. महालेखापाल, महाराष्ट्र-१, मुंबई (लेखा परिक्षा/लेखा व अनुज्ञेयता).
११. महालेखापाल, महाराष्ट्र-२, नागपूर (लेखा परिक्षा/लेखा व अनुज्ञेयता).
१२. जिल्हा कोषागार अधिकारी, (सर्व)
१३. मुख्य लेखा परिक्षक, स्थानिक निधी लेखा, नवी मुंबई.
१४. उप मुख्य लेखा परिक्षक, स्थानिक निधी लेखा, (सर्व)
१५. वित्त विभाग, (व्यय-३, अर्थसंकल्प-१६)
१६. ग्राम विकास व जल संधारण विभाग, (जल-२ व जल-४ कार्यासन क्र.२५ व २७)
१७. पाणी पुरवठा व स्वच्छता विभागातील सर्व पर्यवेक्षीय अधिकारी व कार्यासन अधिकारी.
१८. निवड नस्ती (पापु-०७)